

8. Financiën

Activiteiten voor financiële ondersteuning

Vanaf de oprichting in 1895 heeft de vereniging veel activiteiten moeten ontwikkelen voor financiële ondersteuning van de clubkas. De penningmeester kon onmogelijk de eindjes aan elkaar knopen met alleen de contributie van de leden. Het vergt nu eenmaal veel geld om een muziekvereniging in stand te houden: er is de aanschaf en regelmatige vervanging van muziekinstrumenten en bladmuziek; het honorarium van de dirigent, het opleiden van leerlingen en naderhand ook het kleden van de leden in een representatief uniform. Verder stelt het huren of het in bezit hebben van de nodige repetitieruimten hoge eisen aan de financiële draagkracht van een muziekvereniging.

De volgende activiteiten voor financiële ondersteuning dienen genoemd te worden. Hierbij is geen volledigheid nagestreefd, maar worden de voornaamste facetten belicht.

Beschermheren

Allereerst was er de ondersteuning van een beschermheer. In het bestaan van 'Fidelio' zijn drie beschermheren geweest (zie hoofdstuk 3), die gedurende meer dan 90 jaar groten-deels op de achtergrond aanwezig waren om financieel bij te springen als dat nodig was. De beschermheer zorgde niet alleen zelf voor geld of schenkingen, maar hij schakelde ook andere notabelen in voor ondersteuning. Zo betaalde voorzitter Jonkheer J.B. de Beaufort Jr. in 1921 een deel van het jaarsalaris van de toenmalige dirigent S. Leistikov, omdat uit de clubkas het hele bedrag niet opgebracht kon worden.

In het jaarverslag van 1941 staat vermeld: "Daar de klarinetten van Kleinveld en Donse-laar niet meer geheel in orde waren, werd door de voorzitter en de secretaris een bezoek gebracht aan onzen Beschermheer, met als gevolg, dat er twee nieuwe klarinetten

De jarige beschermheer C.H. Cortus wordt geflankeerd door voorzitter Gerrit Grotentraast en secretaris Ria Fitski. Op de achtergrond familieleden van de jarige. Omstreeks 1984.

op kosten van de Beschermheer gekocht werden, waarvoor we hem zeer dankbaar zijn”.

Deze ondersteuning van beschermheren duurde ruim 90 jaar en eindigde in 1988, toen begunstiger C.H. Cortus, zoals hij zichzelf altijd noemde, overleed. Vooral deze laatste heeft veel voor de vereniging betekend. Talloze malen is hij 'Fidelio' te hulp gekomen, niet alleen met schenkingen en instrumenten, maar ook met wijze raad en advies. Hij was een man van gezag, die veel tot stand kon brengen. De heer Cortus financierde in 1951 tweederde deel van een geheel nieuw instrumentarium voor 'Fidelio'. Een comité van notabelen onder aanvoering van burgemeester J.A. Hosang zorgde voor het resterende derde deel. In het jaarverslag van 1951 staat hierover geschreven: "We mogen onze beschermheer niet anders dan hoogst dankbaar zijn, want zoiets is 'Fidelio' in haar bijna 60-jarig bestaan nimmer te beurt gevallen”.

Eigen activiteiten van de leden

Als eigen ondersteuning van de financiële positie van 'Fidelio' kunnen de volgende activiteiten worden genoemd. Bij deze opsomming wordt weer geen volledigheid nagestreefd, maar worden de voornaamste activiteiten kort belicht. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen langlopende (meerjarige) activiteiten en eenmalige of op zich zelf staande acties.

Donateurs

Omstreeks 1920 moet er begonnen zijn met het aantrekken van donateurs. Volgens de notulen van de jaarvergadering van april 1922 is er een voorstel van W.J. van Egdome "dat ieder lid dit jaar één of meerdere begunstigers zou aanbrengen (...) Degene, die niet aan dit voorstel voldeed en geen begunstiger aanbracht, moest zelf de gulden betalen." Het tarief van het donateurschap was toen kennelijk f 1,- per jaar. In het jaarverslag van 1935 is er sprake van een feestelijke bijeenkomst van donateurs, genodigden en leden ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van 'Fidelio'. Sinds die tijd wordt 'Fidelio' jaarlijks gesteund

door een groot aantal donateurs. Vooral na de Tweede Wereldoorlog werd er geregeld aandacht geschonken aan het op peil houden van het donateursbestand. De laatste 20 jaar gaven zo'n 600 à 700 donateurs hun zeer gewaardeerde jaarlijkse bijdrage aan de vereniging. 'Fidelio' heeft met dit grote aantal begunstigers het hoogste donateursbestand van alle verenigingen in Woudenberg. Uit dit feit mag gevoeglijk worden afgeleid, dat vele inwoners van de gemeente "de muziek" een warm hart toedragen.

Oud papier

Sinds 1951 verzamelen actieve leden van 'Fidelio' oud papier. Aanvankelijk met bakfietsen, handkarren en een oude veewagen. Vanaf 1975 ging dat met de auto en tegenwoordig met een kraakwagen van de fa. Wolfswinkel. In het begin werd per jaar ongeveer 40 ton oud papier opgehaald, maar in de jaren tachtig groeide dat naar meer dan 200 ton per jaar. Daarna is er een daling opgetreden, mede doordat vanwege de hoge opbrengst van het oud papier meerdere kapers op de kust kwamen. Maar door regelmatige bewerking van de aan 'Fidelio' toegevoerde zuidelijke wijken van het dorp, wordt er tegenwoordig toch ongeveer 150 ton per jaar verzameld. Een onontbeerlijke bron van inkomsten voor het in stand houden van de vereniging.

Rommel- en boekenmarkten

'Fidelio' organiseerde de eerste rommelmarkt in 1981. Het was meteen al een succes, want de opbrengst was f 8.000,-. Vervolgens werd de rommelmarkt een jaarlijks terugkerende gebeurtenis.

Na verloop van tijd werd het aanbod van gebruikte spullen zo groot, dat er tweemaal per jaar een verkoping gehouden kon worden. En steeds kwamen liefhebbers en verzamelaars in grote getale naar de markt om hun slag te slaan. Het aanbod van gelezen boeken nam zelfs dermate toe dat er naast de rommelmarkten, ook aparte boekenmarkten gehouden konden worden. De gebruikte grammofoonplaten werden daar sinds 1990

Jaarlijkse rommelmarkten van 'Fidelio'.

bijgevoegd. De opbrengst van rommel- en boekenmarkten bedroeg per jaar tussen de tien en vijftienduizend gulden en vormt thans een welhaast onmisbare inkomstenpost op de begroting.

Betaalde optredens van harmonie, drumband en boerenkapel/Forest Hill Band

Door de jaren heen trad 'Fidelio' op bij talloze feestelijkheden en evenementen in het dorp. Bij optredens ten algemene nutte, bijvoorbeeld Koninginnedag, 4 mei herdenking, inhuldigingen enz. werd over het algemeen Pro Deo opgetreden.

Voor een optreden ten behoeve van particulieren of voor commerciële doeleinden is het de laatste twintig jaar gebruikelijk een van tevoren vastgesteld tarief te berekenen.

Eenmalige en/of op zich zelf staande acties

In de twintiger jaren moet het idee bij het

bestuur en de leden zijn opgekomen, dat men niet uitsluitend afhankelijk wilde zijn van schenkingen van beschermheren en notablen. Wellicht hebben deze vermogende dames en heren ook wel een hint in die richting gegeven. Het was in die tijd niet haalbaar om de vereniging financieel meer armslag te geven door de contributie te verhogen.

De meeste leden waren verre van draagkrachtig en zouden dat niet hebben kunnen opbrengen. Daarom gingen de gedachten uit naar acties, die op bredere steun van de lokale bevolking konden rekenen. In 1921 is er sprake van een actie, waarbij de leden met bonboekjes langs de huizen gingen om geld te verzamelen voor de aanschaf van nieuwe instrumenten. Vanaf die tijd hielden de leden nog meer acties, namelijk wanneer er geld nodig was voor bijzondere uitgaven. Voor de Tweede Wereldoorlog was dat eens in de 5 à 6 jaar. Er werd dan een grote verloting op touw gezet, waarvoor de leden zelf de prijzen maakten of die voor 'Fidelio' verzamelden. Alle prijzen werden, meestal in oktober, uitge-

stald in de Eierhal. Tegelijkertijd was er gedurende 2 à 3 avonden een bazar met attracties zoals rad van avontuur, bal gooien, grabbelton, sjoelen, schieten, touwtrekken, ringgooien enz.

Ook na de oorlog werd deze traditie voortgezet o.a. in 1956 met steun van een dames-comité, dat behulpzaam was bij het verzamelen van gelden voor de vorming van een uniformfonds. Hetzelfde dames-comité hielp ook in 1959 mee om de bazar te doen slagen. Al deze acties die ook in latere jaren onder de naam van verloting, bazar of verkoping werden gehouden, kunnen beschouwd worden als de onregelmatige voorlopers van de jaarlijkse rommelmarkten waarmee in 1981 begonnen werd.

Een veelheid van andere ad hoc acties werden nog op touw gezet om de kas te spekken. Wij noemen: collectes, verlotingen, Grote Club Actie, samenstelling en verkoop van het Woudenbergse kwartetspel, verkoop van olieballen en speculaasbrokken, renteloze leningen voor aanschaf instrumenten, obligatieleeningen voor bouw en oprichting clubgebouw 'de Harmonie' of aanschaf uniformen, sponsorblazen voor concertvesten, sponsorverving voor organisatie concerten of advertenties in de clubkrant. Een speciale vermelding verdienen ook de huldigingscomité's uit de bevolking, die bij belangrijke jubilea in 1935, 1955, 1970 en 1985 een passend geschenk aan 'Fidelio' aanboden.

Tot slot mag niet onvermeld blijven de oprichting in 1974 van een dames-comité. Onder de naam 'Fidelio' ondersteunde een aantal vrouwen van leden en een aantal vrouwelijke leden de vereniging gedurende ongeveer twintig jaar met allerlei activiteiten o.a. bij de viering van jubilea, hand- en spandiensten voor het clubblad of speciale werkzaamheden voor het bestuur.

Gemeentesubsidies

Uit de beschrijving van de beweegredenen voor de oprichting van 'Fidelio' in 1895 komt naar voren, dat de vereniging naast vermaak en ontspanning voor de leden en supporters, ook duidelijke sociale taken had in de dorpsgemeenschap namelijk het bezighouden van

de jeugd en het begeleiden van de openbare feestelijkheden in het dorp.

Zoals reeds hiervoor in dit hoofdstuk werd aangeduid, moet de vereniging in het begin van de twintiger jaren tot het inzicht zijn gekomen, dat het voortbestaan van 'de muziek' niet alleen van schenkingen door draagkrachtige notabelen mocht afhangen, maar dat ook eigenlijk de gehele Woudenbergse gemeenschap hierbij betrokken moest worden.

Wat ligt er dan meer voor de hand dan het denkbeeld van het bestuur om in 1921 een aanvraag bij de gemeente in te dienen voor een subsidie?

In dat jaar kwam de penningmeester een bedrag van f 150,- te kort en kon daardoor het jaarsalaris van dirigent S. Leistikov niet betalen.

Het lijkt logisch te veronderstellen, dat de kansen van 'Fidelio' om een subsidie te verkrijgen wel gunstig lagen, want de voorzitter van de vereniging, Jhr J.B. de Beaufort jr was immers de zoon van J.B. de Beaufort sr, de burgemeester van Woudenberg, terwijl deze laatste tevens beschermheer van 'Fidelio' was.

Desondanks lijkt de gemeenteraad afwijzend te hebben beschikt over de aanvraag, want een jaar later, in 1922, moet de voorzitter met een bedrag van f 75,- uit eigen zak de penningmeester bijspringen om de dirigent een behoorlijk jaarsalaris te kunnen betalen.

Waarschijnlijk heeft de gemeente Woudenberg in 1924 voor het eerst een jaarlijkse subsidie toegekend. In het verslag van de jaarvergadering van 9 mei 1925 wordt namelijk geschreven dat er: "werd besloten om nogmaals aan de gemeenteraad een subsidie aan te vragen van f 150,-".

Uit het jaarverslag van 1925 wordt duidelijk dat het 'Fidelio'-bestuur zich veel moeite heeft getroost om de gemeenteraad gunstig te stemmen. De toenmalige secretaris H. Methorst rapporteert vol trots "door vier leden werden de raadsleden bezocht en het resultaat was schitterend. Door de prachtige rede van de burgemeester was het resultaat dat met zes tegen één stemmen de subsidie werd toegestaan voor één jaar. Als verplichting werd gesteld "vijf concerten te geven in de buitentent voor het publiek".

Uit het jaarverslag van 1927 kan worden opgemaakt dat de jaarlijkse ondersteuning herhaald werd, want "‘Fidelio’ heeft in het afgelopen jaar zijn vijf concerten gegeven in de buitentent, welke verplicht zijn voor onze subsidie".

In de gemeenteraadsvergadering van 20 december 1927 wordt het onderwerp opnieuw ter sprake gebracht. Uit deze vergadering vallen de volgende bijzonderheden te vermelden:

De Harmonie ‘Fidelio’ vroeg in 1927 een subsidie van *f* 100,-- per jaar tot wederopzegging als een bijdrage in de kosten van uitbreiding van het aantal instrumenten.

Burgemeester en wethouders kwamen bij monde van voorzitter P.A.G. Baron van Heeckeren van Brandsenburg met een voorstel om uitsluitend voor 1928 *f* 100,-- subsidie te verlenen. Als ‘Fidelio’ voor de komende jaren ook subsidie wilde ontvangen, dan moest ze maar aantonen dat dit noodzakelijk was.

Het raadslid H. Meerbeek vond dat de vereniging een volksbelang diende en stelde voor tot wederopzegging een bedrag van *f* 150,-- toe te kennen. Raadslid E. Schimmel wilde alleen tot 1928 een subsidie geven van *f* 150,-- waarbij hij noemde de verplichting om periodiek concerten in de open lucht te geven. Raadslid W. Schimmel wilde het bedrag vaststellen op *f* 125,--.

Het voorstel van H. Meerbeek om *f* 150,-- subsidie te geven werd in stemming gebracht. De uitslag was drie stemmen voor en drie stemmen tegen dit voorstel zodat de stemmen staakten en het voorstel in de volgende raadsvergadering opnieuw aan de orde moest komen. Voor het voorstel stemden de raadsleden E. Schimmel, H. Meerbeek en W. Schimmel. Tegen stemden de raadsleden P. Haanschoten, J. van Wolfswinkel en C. van Ekris. Eén raadslid was niet aanwezig.

Op 3 april 1928 wordt andermaal het voorstel van de heer H. Meerbeek in stemming gebracht om aan de muziekvereniging ‘Fidelio’ tot wederopzegging een subsidie toe te kennen van *f* 150,-- per jaar. De stem van het in de vorige vergadering afwezige raadslid W. van de Glint gaf nu de doorslag.

Na gehouden stemming werd gemeld voor-

stel met vier tegen drie stemmen aangenomen en kreeg ‘Fidelio’ *f* 150,-- per jaar subsidie tot wederopzegging.

Zo kwam ‘Fidelio’ dus al in een vroeg stadium terecht in het betrekkelijk veilige mandje van gemeentelijke subsidievoorzieningen. Daar is men door de jaren heen wel bij gevarieerd, zowel de vereniging als de gemeenschap in zijn geheel. Dat de goedkeuring van de gemeente niet altijd van een leien dakje ging blijkt uit een voorval uit de zestiger jaren, toen het gemeenteraadslid P. van de Bunt bij de subsidiebehandeling aan de burgemeester vroeg: "Wat doet ‘Fidelio’ eigenlijk met onze subsidie?" Burgemeester Hosang antwoorde gevat: "Blazen!". "Maar wat dan?", vroeg het raadslid. Daarop moest de burgemeester het antwoord schuldig blijven, want hij wist het gewoon niet. Dat was in een tijd dat ‘Fidelio’ door een te kleine bezetting, niet aan de weg timmerde. Door gebrek aan leden en door vergrijzing kon men op eigen kracht geen rondgangen meer door het dorp maken. Zoiets wreekt zich, want de meeste inwoners kennen een harmonie door haar optredens op straat en veel minder door concerten in een zaal.

In de zeventiger jaren beperkte de subsidie zich niet meer alleen tot een deel van het salaris van de dirigent, maar gaat een veel breder terrein bestrijken. Naast een bijdrage in een deel van de algemene kosten per korps (harmonie, drumband), kwam er ook een bijdrage in het honorarium van bevoegde docenten en een bedrag per bespeeld instrument. Het subsidiebeleid werd dus veel genuanceerder en gedifferentieerder, al naar gelang het karakter en samenstelling van de vereniging en haar doelstellingen.

In 1977 was het jaarlijkse subsidiebedrag voor ‘Fidelio’ gegroeid naar *f* 5000,-- en in 1979 werd dat *f* 6.000,-- in verband met de opmerkelijke groei van de vereniging. Midden tachtiger jaren werd de verenigingssubsidie nogmaals aangepast aan de verdere aanwas van leden, vooral van de jeugd. Daarnaast participeerde de gemeente nog in de kosten van de streekmuziekschool en later in de individuele subsidie per leerling. Hierover is reeds

uitgebreid geschreven in hoofdstuk 7: 'Muziekonderwijs'.

Bovendien brak aan het eind van de zeventiger jaren het besef bij de gemeente door dat de huisvesting van 'Fidello', na 42 jaar omzwervingen van de ene gebrekkige locatie naar de andere, dringend om een oplossing vroeg. Dit resulteerde in 1981 in een gemeentelijke investering van f 165.000,- in de ruwbouw van een nieuwe repetitieruimte aan de Schoolstraat. 'Fidello' zelf investeerde f 46.000,- aan materiaal en arbeidsloon voor de interne afbouw van het pand. Door middel van zelfwerkzaamheid van de eigen leden werd deze klus succesvol geklaard. Ook hier-

over is in uitgebreidere vorm geschreven in hoofdstuk 6: 'Repetitielokalen'.

Op de aldus beschreven manier van subsidiëring, kwam in het 100-jarige bestaan van 'Fidello' geleidelijk een nauwe samenwerking tot stand tussen de gemeente Woudenberg en de muziekvereniging om haar kostbare financiële huishouding in stand te houden. Enerzijds was er de zelfwerkzaamheid en creativiteit van het bestuur en de leden, anderzijds een groeiende en meer begripvolle ondersteuning van de gemeentelijke autoriteiten.

Een gang van zaken waarop met voldoening en tevredenheid kan worden teruggekeken.

Optreden van harmonie en drumband op 13 mei 1989 in "de Efteling".